

Emåbygdens Vind AB – en tragedi i fem akter

”Det verkliga misstaget ligger inte i vad man har gjort utan vad man inte haft modet att göra.”

Ezra Pound (1885 – 1972)

Förord

Först som sist: Detta debattinlägg är inte riktat mot vindkraftverk utan handlar om Mönsterås kommuns bristande professionalism vid tillkomsten och delägandet av Emåbygdens Vind AB.

Den första frågan en bör ställa sig är vad som krävs för att äga och driva ett företag inom energibranschen.

Exempel på övergripande kompetenskrav

- En kombination av strategiskt ledarskap och branschspecifik kunskap
- Strategisk och affärsnära kompetens såsom
 - Förmåga att omvandla energiutmaningar till hållbara affärsmöjligheter och framtidssäkra verksamheten
 - Kunskap om att styra komplexa investeringar och förstå ekonomiska nyckeltal, vilket är kritiskt för styrelsens och ledningens ansvar
- Insikt i elmarknadens funktionssätt och teknisk förståelse
- Förståelse för det juridiska ansvaret i ett aktiebolag (inte vara i konkurs, förvaltare, etc.) samt ansvar för bolagets organisation

Akt 1 – 2013 - 2016

Den 31 september 2011 beslutar Mönsterås fullmäktige att köpa ett vindkraftverk för max 48 miljoner kronor. Ur protokollet: *”Roland Åkesson (C), Robert Rapakko (S) och Anders Johansson (C) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.”*

Den 13 februari 2013 publicerar tidningen Barometern nedanstående nyhet.

Kommuner går ihop och köper vindkraftverk

13 februari 2013 09:06

–?På sikt kommer det att innebära billigare el på sikt samt sänkta driftskostnader. Det visar en kalkyl vi gjort, där man bland annat räknat in energiskattbefrielse och ~~arr~~priserna generellt sett förväntas bli allt högre. Man vet redan nu att Mörbylånga och Kalmar kommuner som gjort liknande investeringar, har tjänat betydande belopp, säger han.

Baserat på den kalkyl som nämns i artikeln köper sedan Mönsterås (40%), Hultsfred (40%) och Högsby (20%) gemensamt ett vindkraftverk i Sundsvall. Köpekontraktet undertecknades den 23 juni 2014 och köpesumman är på 33 miljoner kronor vilket idag motsvarar 44 miljoner.

Ett vindkraftsaggregat är en komplex utrustning. För att kunna bedöma värdet på en investering krävs exempelvis kompetens inom följande områden även om vindkraftverket var färdigbyggt.

- Vindanalys och Meteorologi: Expertis för att mäta och modellera vindresurser, beräkna förväntad energiproduktion och optimera turbinplacering för maximal effektivitet.

De inkomster från försäljning av elcertifikat som ingår i Fredrik Johanssons kalkyl var ett statligt stödsystem för producenter av förnybar el och som sedan kunde säljas. Problemet var bara att antalet producenter av förnybar el ökade kraftigt i antal varför värdet på certifikaten sjönk. Detta hade redan inträffat tre år innan Fredrik Johansson gjorde sin kalkyl. I diagrammet nedan visar pilen tidpunkten då Fredrik Johansson gjorde sin kalkyl och linjen elcertifikatens värdeutveckling som han kalkylerade med.

2014-06-27: Köpeavtal undertecknas. 33 miljoner. Mönsterås kommuns andel 40%.

2016 blir ekonomichefen Fredrik Johansson kommunchef och den auktoriserade revisorn Sara Johansson anställs som ekonomichef.

Den 29 november 2016¹ skrev Vimmerby tidning om en fråga som Börje Helgesson ställt till Hultsfreds kommunalråd Lars Rosander:

”Kräver svar om vindkraften. Helgesson vill få svar från kommunalrådet Lars Rosander om det finns garantier för att kommunen inte ska behöva gå in med skattemedel för att rädda vindkraftsbolaget Emåbygdens Vind.

Han vill dessutom veta om bolaget upprättat någon kontrollbalansräkning på grund av den akuta ekonomiska situationen och om det finns någon utsikt till att bolaget ska gå med vinst.

Helgesson pekar också på att vindkraftsbolaget under sina två verksamhetsår gjort en förlust på nära 970 000 kronor. Det senaste året en förlust på 612 000 kronor.

Det gemensamma vindkraftsbolaget Emåbygdens vind ser ut att gå mot en förlust även i år. Hultsfreds andel i förlusten är cirka 200 000 kronor om prognosen håller.

– Jag ser det som en som en bra investering i alla fall, säger Rosander som räknar med att energipriserna ska vända uppåt i framtiden, så att vindkraften kan visa ett överskott.

På lite längre sikt räknar Lars Rosander med att vindkraftsparken på Nötåsen ska göra betydligt bättre resultat än i år, och då visa sig bli en bra investering.

– Dessutom, säger han, är vi stolta över att tillföra marknaden lite mer förnybar energi.”

¹ <https://www.vimmerbytidning.se/nyheter/hultsfred/artikel/kraver-svar-om-vindkraften/jozdvw7l>

Fakta om kontrollbalansräkning: En kontrollbalansräkning är en särskild balansräkning som omedelbart måste upprättas när det finns risk att bolagets egna kapital understiger mer än hälften av det registrerade aktiekapitalet.

Akt 2 – 2017 – 2019

2017 avgår Roland Åkesson som kommunalråd och ersätts av Anders Johansson (C) som därmed representerar Mönsterås kommun i bolagsstyrelsen för Emåbygdens Vind AB.

Den 9 mars 2017² skrev Vimmerby tidning om att Hultsfreds kommun beslutat tillföra ytterligare 400 000 kronor till Emåbygdens Vind AB. Mönsterås och Högsby tillför samtidigt 600 000 kronor. – *”Hellre det än att riskera att förlora hela insatsen”*, konstaterar Åke Nilsson, vice ordförande.

Den 24 oktober 2017³ skrev Barometern om att *”Vindkraftverk gör ny miljonförlust. Kommunens vindkraftssatsning i Sundsvall fortsätter att slå bottenrekord. Stora förluster de två första åren och årets resultat pekar på ett underskott på mer än en miljon kronor.”*

Den 11 december 2017 beslutar Mönsterås kommunfullmäktige att tillskjuta 4 miljoner kronor till Emåbygdens Vind AB. Anders Johansson (C) yrkar, med instämmande från Robert Rapakko (S) och Lars Hollner (S), bifall till kommunstyrelsens förslag.

Ur protokollet: *”Bolaget har förbrukat sitt egna kapital, vilket måste återställas. Beräkningar visar att verket är värt cirka 20,7 mnkr. För att återställa det egna kapitalet och göra nedskrivningar av vindkraftverket för att erhålla en värdering enligt beräkningarna behövs ett tillskott med 10 miljoner kronor vilket motsvarar ägarandelen om fyrtio procent.”*

Den 12 december 2017 skrev Vimmerby tidning följande: *”Det stormade ordentligt i kommunfullmäktige på måndagskvällen, beslut skulle tas om att skjuta till ytterligare fyra miljoner kronor till det förlusttyngda vindkraftsbolaget Emåbygdens vind. En majoritet med centerpartister och socialdemokrater var för att kommunen skulle skjuta in pengarna som behövs för att rädda vindkraftsbolaget undan en konkurs. Kommunstyrelsens ordförande, Lars Rosander (C) ser en ljusnande framtid för vindkraften, och räknar med att det ekonomiska tillskottet i bolaget ska göra verksamheten lönsam redan under 2018.”*

2018 blev ett bra år på grund av nedskrivning av värdet på anläggningstillgångarna samt tillskott av kapital från ägarna men även med anledning av ett temporärt höjt värde på elcertifikaten (se diagram ovan).

Akt 3 – 2020 – 2022

I årsredovisningen för 2020 skrev styrelsen följande: *”Inför 2021 ser utsikterna goda ut då spotpriserna på el framöver tenderar att stiga. Tidigare nedskrivning av vindkraftsverket innebär att kommande avskrivningar kommer att bli lägre, vilket kommer att bidra positivt till kommande års möjligheter till positiva resultat”*

I årsredovisningen för 2021 skrev styrelsen att Emåbygdens Vind AB har en svag balansräkning men

² <https://www.vimmerbytidning.se/nyheter/hultsfred/artikel/oenighet-om-pengar-till-vindkraft/lw889971>

³ <https://www.barometern.se/kalmar-lan/vindkraftverk-gor-ny-miljonforlust/>

att "Mönsterås kommun har dock full insyn och kontroll på bolagens ekonomi. Sammantaget bedöms riskexponeringen vara låg."

Den 2 februari 2022⁴ skrev Vimmerby tidning "Kommunens vindkraftsbolag gick med förlust – igen. Emåbygdens Vind AB räknade med att vända 2020 års förlust till en vinst på 1,5 miljoner kronor 2021. Men året slutade återigen med röda siffror för det kommunägda vindkraftsbolaget. 2020 gjorde bolaget en förlust på 1,36 miljoner kronor, främst på grund av vikande priser på el och certifikat. Förhoppningen var att 2021 skulle bli ett betydligt bättre år. Bolaget budgeterade för en vinst på 1,5 miljoner kronor. Men någon miljonvinst blev det inte. Enligt Henric Svensson, ekonomichef på Hultsfreds kommun, visar det preliminära bokslutet för 2021 i stället på en förlust på ungefär 30 000 kronor."

I Mönsterås årsredovisning för 2022 skrev styrelsen att Emåbygdens Vind AB har en svag balansräkning men att "Mönsterås kommun har dock full insyn och kontroll på bolagets ekonomi, därför bedöms den sammantagna riskexponeringen vara låg."

Akt 4 – 2023 – 2024

Mönsterås kommuns årsredovisning för 2023: "Under året upphörde bolagets fullserviceavtal med Siemens Gamesa, då inga anbud inkom vid upphandling. I stället har ägarna tecknat ett övervakningsavtal, vilket innebär att service och åtgärder vid fel måste köpas separat. Detta kan leda till längre driftstopp vid oförutsedda händelser. En diskussion pågår om att utöka försäkringskyddet för att minska de ekonomiska riskerna."

Tecknandet av ett underhållsavtal, i detta fall med Siemens Gamesa, innebär att leverantören åtager sig att hålla lokala eller regionala resurser tillgängliga samt med fastställd inställelsetid. Dessutom ingår det oftast att de lagerhåller kritiska reservdelar så att avbrottstiden begränsas. Allt detta kostar pengar. Att som Siemens Gamesa neka till att förlänga avtalet kan inte bero på annat än att de insåg att Emåbygdens Vind AB inte var en solid kund. En varningssignal som styrelsen borde ha tagit allvarligt på.

Den 13 november 2024⁵ skrev Vimmerby tidning "Kris i vindkraftsbolag – kommunen skjuter till 800 000 kronor. Hultsfreds kommun skjuter till 800 000 kronor för att rädda det krisande vindkraftsbolaget som man äger tillsammans med Mönsterås och Högsby kommuner.

– Det är givetvis inte roligt, säger kommunalrådet Lars Rosander (C)."

Ur årsredovisningen för 2024⁶: "För att hantera de ekonomiska utmaningarna har bolaget mottagit driftbidrag från ägarna på totalt 2 mnkr för att undvika en negativ påverkan på det egna kapitalet.

Ur Mönsterås kommuns årsredovisning för 2024: " ...Trots detta redovisades ett positivt resultat om 0,5 mnkr, vilket dock endast var möjligt tack vare driftbidrag från ägarna. Utan dessa bidrag skulle

⁴ <https://www.vimmerbytidning.se/nyheter/hultsfred/artikel/kommunens-vindkraftsbolag-gick-med-forlust-igen-dessvarre-star-vindkraftverket-utanfor-sundsvall/jngp7o4l>

⁵ <https://www.vimmerbytidning.se/nyheter/hultsfred/artikel/kris-i-vindkraftsbolag-kommunen-skjuter-till-800000-kronor/rx4qw22l>

⁶ <https://www.monsteras.se/app/uploads/2025/04/Arsredovisning-2024.pdf>. Bilaga 1, sidan 12.

bolaget ha gått med betydande förlust.” "... Kassalikviditeten har dock förbättrats avsevärt, från 8,8 % föregående år till 220,6 % vid årets slut, vilket ger bolaget en stabilare likviditetssituation.”

Den 16 december 2024 beslutar Mönsterås fullmäktige att lämna 800 tkr i driftsbidrag till Emåbygdens Vind AB i syfte att finansiera beräknade förluster under 2024 och 2025.

Ur protokollet: *"Bifall till kommunstyrelsens förslag yrkades av Anders Johansson (C), Robert Rapakko (S), Anni Juhl Nielsen (SD) samt Lennart Johansson (V)."*

Ur Emåbygdens Vind AB:s årsredovisning för 2024: *"Drift och förvaltning sköts fortsatt av Eolus Wind Power Management, men då service och åtgärdande av fel inte längre finns inom ramen för fullserviceavtal kommer det behöva köpas separat när det är aktuellt. Vid oförutsedda händelser kan avsaknaden av fullserviceavtal leda till längre driftsstopp än tidigare"*

Akt 5 – 2025 – 2026

Från senare tid finns två intressanta dokument, båda författade av ekonomichef Sara Johansson:

- 1) En tjänsteskrivelse rubricerad *"Driftsbidrag till Emåbygdens Vind AB"*. Det är en ytterst pinsam läsning som alla borde ta del av. Här är två avsnitt:

"Med anledning av de låga priserna är resultatet i bolaget per siste oktober 2025 -1 455 tkr. Detta i sin tur innebär, med ytterligare en månad med låg och produktion och låga priser, att halva det ursprungliga egna kapitalet i bolaget kommer att vara förbrukat. Bolaget är därför i behov av driftbidrag från ägarna för att täcka bolagets förluster."

"Under 2025 har styrelsen anlitat en mäklare i syfte att hitta en potentiell köpare till bolaget, dock utan framgång hittills. Samtal har även förts med olika aktörer på marknaden samt med övriga ägare i vindkraftsparken. Intresse för att ta över Emåbygdens Vind AB har tyvärr inte funnits."

- 2) En tjänsteskrivelse rubricerad *"Försäljning av aktier i Emåbygdens Vind AB"*.

"Bolaget har under senare år haft en ansträngd ekonomisk situation, och mer än hälften av aktiekapitalet är förbrukat, vilket innebär att bolaget enligt aktiebolagslagen måste vidta åtgärder. Med hänsyn till bolagets ekonomiska utveckling har alternativa handlingsvägar analyserats, inklusive fortsatt drift med kapitaltillskott, likvidation och konkurs. Bedömningen är att en försäljning av bolaget i nuläget är det ekonomiskt mest fördelaktiga alternativet för ägarna jämfört med en likvidation eller konkurs."

"Innan försäljning ska bolagets lån hos Kommuninvest lösas och därmed ägarnas borgensåtaganden infrias. För att möjliggöra lösen av bolagets lån hos Kommuninvest behöver ägarkommunerna tillföra bolaget ett aktieägartillskott om totalt 13,5 mnkr, fördelat mellan ägarna i enlighet med respektive ägarandel."

Den 7 april 2026 beslutar kommunstyrelsens arbetsutskott att föreslå kommunstyrelsen att föreslå fullmäktige att besluta i enlighet med tjänsteskrivelserna.

Vindkraftverket värderades till 13 610 537 kronor i den senaste årsredovisningen 2024.

Slutsatser och reflektioner

- Huvudroller i denna tragedi är följande personer
 - Roland Åkesson, styrelseledamot (2011 – 2017)
 - Anders Johansson (C), styrelseledamot (2017 -)
 - Robert Rapakko (S), styrelsesuppleant (2011 -)
 - Fredrik Johansson, ekonomichef (2011 – 2016), kommunchef (2017 -)
 - Sara Johansson, ekonomichef (2016 -)
- En kan dock inte bortse ifrån att ledamöter som under åren suttit i kommunstyrelsens arbetsutskott, kommunstyrelsen samt i fullmäktige bär en del av ansvaret.
- Det besynnerliga är att det tog ekonomichef Sara Johansson nio år innan hon reagerade på det vansinniga i att tillskjuta mer pengar till Emåbygdens Vind AB.
- Det dröjde bara två och ett halvt år efter köpet av Emåbygdens Vind AB innan behovet av en kontrollbalansräkning fördes på tal.
- Om den katastrofala investeringen och den därefter följande ägandeskapet berott på inkompetens, bristande handlingskraft och/eller prokrastinering⁷ ska jag låta vara osagt.
- Hur kostsamt detta gästspel i energibranschen blev för Mönsteråsborna får vi nog aldrig veta då inga av de inblandade vill se dessa siffror.
- Förmodligen var det inget fel på vindkraftverket men det köptes på tok för dyrt (och såldes på tok för billigt).
- Ett faktum som det inte går att bortse ifrån är att detta var Roland Åkesson (C):s vindkraftverk. Att offentligt erkänna att det var en investering som saknade affärsmässig grund att överleva var alltför smärtsamt och Mönsteråsborna ska tacka Högsby kommun som till slut sa stopp för annars hade nog Mönsterås kommun fortsatt att pumpa in pengar i bolaget.

⁷ Prokrastinering är ett vanemässigt och kontraproduktivt uppskjutande av uppgifter, trots medvetenhet om negativa konsekvenser. Det är inte lathet, utan ofta kopplat till prestationsångest, rädsla för att misslyckas eller uppgifter som upplevs som tråkiga/överväldigande.